

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “ลฺหฺร - บุคคลผู้โลภ, บุคคลผู้มีโลภะ”

ลฺหฺร อ่านตามภาษาบาลีว่า ลุด - ทะ มาจาก ลฺหฺ ธาตุ ลงในความหมายว่า ติดข้อง ลง ต ปัจจัย แปลง ต เป็น ธ แปลง ภ เป็น ท จึงสำเร็จเป็น ลฺหฺร หมายถึง บุคคลผู้โลภ, บุคคลผู้ถูกโลภะครอบงำ, บุคคลผู้มีโลภะ เมื่อกล่าวโดยสภาพธรรมแล้ว ไม่มีสัตว์ ไม่มีบุคคล ไม่มีตัวตน เมื่อโลภะ เกิดขึ้นกับใคร ก็หมายรู้ได้ว่า บุคคลผู้นั้น เป็นผู้โลภ เป็นผู้ถูกโลภะครอบงำ ซึ่งก็คือ โลภะ นั่นเองที่เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ เมื่อสะสมความติดข้องมากขึ้นๆ ก็สามารถทำทุจริตกรรม เปียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อนได้ และในขณะที่เปียดเบียนผู้อื่น ก็เป็นการเปียดเบียนตนเอง เพราะอกุศลของตนเอง ทำร้ายจิตของตนเอง และยังเป็นเหตุให้ตนเองได้รับผลที่ไม่ดีในภายหน้าอีกด้วย โดยไม่มีใครทำให้เลย

ข้อความในพระสูตรต้นตปิฎก ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ มลสูตร แสดงความเป็นจริงของบุคคลผู้โลภ หรือ บุคคลผู้ถูกโลภะครอบงำ ดังนี้

**คนโลภ ย่อมไม่รู้ประโยชน์ ย่อมไม่เห็นธรรม โลภะย่อมครอบงำรชนในขณะใด ความมิดื้อ
ย่อมมีในขณะนั้น**

ข้อความในพระสูตรต้นตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ภัททียสูตร แสดงความเป็นจริงของบุคคลผู้โลภ หรือ บุคคลผู้ถูกโลภะครอบงำ ดังนี้

**พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสถามภัททียลิจฉวี ว่า “ดูกร ภัททียะ ก็บุคคลผู้โลภ ถูกความโลภ
ครอบงำอำยิจิต ย่อมฆ่าสัตว์ก็ได้ ลักทรัพย์ก็ได้ คบชู้ก็ได้ พุดเท็จก็ได้ ย่อมชักชวนผู้อื่น เพื่อความ
เป็นอย่างนั้นก็ได้ ขอนี้ย่อมเป็นไปเพื่อมิใช่ประโยชน์ เพื่อทุกข์ ตลอดกาลนานหรือ?”
ภัททียลิจฉวี กราบทูลว่า “อย่างนั้น พระเจ้าข้า”**

ธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่มีจริงนั้น ไม่พ้นไปจากชีวิตประจำวันเลย ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตาม ธรรมทั้งหลายแต่ละ
หนึ่งๆ ก็เกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุปัจจัย มีอยู่ทุกขณะ สิ่งที่สำคัญคือ ความเข้าใจถูกเห็นถูก อันเริ่มมาจากการ
ฟัง การศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงเป็นปกติในชีวิตประจำวัน สะสมความเข้าใจไป
ตามลำดับ ไม่มีตัวตนที่จะไปบังคับให้ปัญญาเกิด ไม่มีตัวตนที่จะไปพิจารณา และแต่ละบุคคลที่เป็นปุถุชน
ย่อมมากไปด้วยกิเลส มีโลภะ เป็นต้น ที่สะสมมาอย่างยาวนานในสังสารวัฏฏ์ ยากที่จะละให้หมดสิ้นไปได้ใน
ทันทีทันใด

สิ่งที่มีจริงทั้งหมดทุกประการ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้และทรงแสดงโดยละเอียดเพื่อประโยชน์แก่อกุศลแก่สัตว์โลกจะได้มีความเข้าใจถูกเห็นถูกตรงตามความเป็นจริง เพราะอาศัยคำจริงแต่ละคำที่พระองค์ทรงแสดง สัตว์โลกจึงได้สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกในสิ่งที่มีจริงตรงตามความเป็นจริง และสิ่งที่มีจริงนั้น มีจริงในชีวิตประจำวันด้วย ไม่ต้องไปแสวงหาสิ่งที่มีจริงที่ไหน แม้แต่ โลภะก็มีจริง ตราบใดที่ยังไม่ใช่พระอรหันต์ ก็ยังมีโลภะ ยังมีโลภะเกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย แต่ละคำ ไม่ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสเรื่องอะไร ก็ทรงแสดงถึงสิ่งที่มีจริงในขณะนี้ จนกว่าจะเข้าใจขึ้น มั่นคงขึ้น ปลุกฝังความจริง ความตรง ความมั่นคงในความเป็นจริงของธรรม นี่คือ ประโยชน์ของการฟังพระธรรม มีค่าทุกครั้งที่ความเข้าใจถูกเห็นถูกเกิดขึ้น

โลภะ เป็นธรรมที่มีจริงอย่างหนึ่ง แต่เป็นธรรมทางฝ่ายที่เป็นอกุศล ที่ติดข้อง ต้องการ ยินดีพอใจในสิ่งที่ปรากฏ มีระดับขั้นตั้งแต่บางเบา จนกระทั่งมีกำลังถึงขั้นล่วงออกมาเป็นทุจริตกรรมประการต่างๆ เบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อน มีการลักขโมยของของผู้อื่น หรือถึงกับทำร้ายผู้อื่นจนถึงแก่ความตายได้ เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนเองต้องการ ก็เพราะความติดข้องเกินประมาณนั่นเอง เพราะฉะนั้น เรื่องของโลภะ เป็นเรื่องที่แสนจะละเอียดจริงๆ มีหลายระดับ และที่สำคัญคือ เกิดขึ้นเป็นไปมาก ครึ่งแล้วครึ่งเล่า ไม่ใช่เฉพาะวันนี้อย่างเดียว ชาตินี้ชาติเดียว แต่เป็นอย่างนี้มานานแล้วในสังสารวัฏ และยังเป็นอย่างนี้ต่อไป หรือแม้กระทั่งในการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม พระธรรมก็คอยเตือนว่า มีโลภะแอบแฝงอยู่หรือไม่ ที่ต้องการจะรู้เร็วๆ อยากรู้สภาพธรรม อยากเป็นผู้เก่งธรรม เป็นต้น เพราะแท้ที่จริงแล้ว จุดประสงค์ของการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม เพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูก ชัดเกลี้ยงคลายความไม่รู้ ไม่ใช่เพื่อเพิ่มโลภะ จึงเป็นสิ่งที่ควรจะได้พิจารณาเป็นอย่างยิ่ง ประโยชน์ที่ได้ฟังเรื่องของโลภะ ก็เพื่อเข้าใจตามความเป็นจริงว่า โลภะ เป็นอกุศล เป็นสภาพที่มีโทษ และเป็นธรรมไม่ใช่เรา

ปกติในชีวิตประจำวันของบุคคลผู้ที่ยังมีกิเลสอยู่นั้น อกุศลจิตย่อมเกิดมากกว่ากุศลจิต จะรู้หรือไม่รู้ก็ตาม แต่ส่วนมากมักจะไม่ว่ามีอกุศลจิตเกิดมากกว่า โดยเฉพาะโลภะ ซึ่งเป็นความติดข้องยินดีพอใจในวัตถุต่างๆ ติดข้องยินดีพอใจในรูปเสียง กลิ่น รส และสิ่งที่กระทบสัมผัสกาย ซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความติดข้องในชีวิตประจำวัน รวมถึงความติดข้องยินดีพอใจในนามธรรมและรูปธรรมที่ยึดถือว่าเป็นสัตว์ เป็นบุคคลเป็นตัวตนด้วย โลภะย่อมสะสมทับถมมากขึ้นทุกครั้งที่โลภะเกิดขึ้น เมื่อมีเหตุมีปัจจัย โลภะก็เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่เมื่อสะสมมากขึ้น มีกำลังมากขึ้น ย่อมเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้กระทำทุจริตกรรมประการต่างๆ เบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อน ซึ่งในขณะที่กระทำอกุศลกรรมนั้น ตนเองย่อมเดือดร้อนก่อนคนอื่น เพราะขณะนั้นได้สะสมอกุศล สะสมกิเลสอันเป็นเครื่องแผดเผาจิตใจให้เร่าร้อน และเมื่ออกุศลกรรมที่ได้กระทำแล้วถึงคราวให้ผล ก็ทำให้ตนเองประสบกับความทุกข์ ความเดือดร้อน ได้รับสิ่งที่ไม่น่าปรารถนาไม่น่าใครไม่น่าพอใจ อันเป็นผล

ของอกุศลกรรมที่ตนได้กระทำแล้วนั่นเอง มีเกิดในอบายภูมิ เป็นต้น ไม่มีใครทำให้เลย กล่าวได้ว่าเดือดร้อนทั้งในขณะที่กระทำและในขณะที่ได้รับผล เนื่องจากว่า อกุศลกรรม ให้ผลเป็นทุกข์เท่านั้น มีวิบากที่เลวทรามจะให้ผลเป็นสุขไม่ได้เลย

การที่ปัญญาจะเจริญขึ้นไปตามลำดับได้นั้น ก็ต้องอาศัยการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม พิจารณาไตร่ตรองด้วยความเคารพละเอียด รอบคอบ ค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปตามลำดับ อดทนที่จะฟังที่จะศึกษาต่อไปด้วยความไม่ท้อถอย ที่สำคัญ จุดประสงค์ของการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญาในชีวิตประจำวัน เพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูก เพื่อละคลายความไม่รู้ หนทางนี้ซึ่งเป็นหนทางแห่งการอบรมเจริญปัญญา เป็นไปเพื่อละกิเลสทั้งหลายอย่างแท้จริง เป็นเรื่องละเอียดตลอด ไม่ใช่เรื่องหวังหรือเรื่องได้สิ่งหนึ่งสิ่งใด และเป็นหนทางที่จะต้องอาศัยกาลเวลาที่ยาวนานในการค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปทีละเล็กทีละน้อย ซึ่งจะขาดการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวันไม่ได้เลย เพราะถ้าไม่เริ่มฟัง ไม่เริ่มศึกษา ก็จะไม่มีความเข้าใจความจริงได้เลย

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗